

Marginaal

Op 13 en 14 maart 1972 hield de Afdeling Culturele antropologie/Niet-westerse sociologie van de Nederlandse Sociologische en Antropologische Vereniging een konferentie over het onderwerp 'De ethiek van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek, in het bijzonder in de derde wereld'. In totaal werden voor deze konferentie 15 papers ingediend (zie de volledige lijst van papers achter in dit nummer). Een deel van de papers is in meer of minder herziene vorm in dit nummer opgenomen: enkele bijdragen zijn speciaal voor dit nummer geschreven.

De belangstelling voor dit onderwerp is in het afgelopen decennium zeer sterk gestegen. Daarvóór werd er weliswaar wel enige aandacht besteed aan bepaalde ethische problemen zoals bijv. bescherming van informanten (ik denk aan het voortreffelijke artikel van Barnes, uit 1959), maar de problemen die op het ogenblik aan de orde zijn, zijn van fundamentele aard, en komen niet zozeer voort uit wetenschapsbeoefening als zodanig: zij worden ons gepresenteerd door de derde wereld, waar de functie, de bruikbaarheid en de geloofwaardigheid van de sociale wetenschappen in het geding zijn. De mensen en groepen waarmee onderzoekers te maken hebben ondergaan niet langer passief het onderwerp. Zij zijn zich de vraag naar het nut ervan gaan stellen. Als zij die vraag aan de onderzoekers stellen, dan is het antwoord dat zij ontvangen lang niet altijd bevredigend voor degenen wier maatschappij bestudeerd werd. Het voortbestaan van de sociale wetenschappen — zeker zoals die habitueel beoefend werden en worden door westerse onderzoekers — hangt voor een zeer groot deel af van een bevredigend antwoord op deze vraag. De explosieve toename van het aantal publicaties over ethische onderwerpen (let op de jaartallen in de bibliografie) wijst uit dat het proces van beantwoording in volle gang is. Het is niet altijd een pijnloos proces.

Eind 1970 rees in het Antropologisch-Sociologisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam de vraag of het niet goed zou zijn om aan deze problemen ook in Nederland intensieve aandacht te besteden, bijv. in de vorm van een conferentie van de toenmalige Sectie niet-westerse sociologie van de N.S.V. Omdat het niet de bedoeling was de bekende problemen te herkauwen werd in juni 1971 in het A.S.C. een voorbespreking gehouden om na te gaan of er voldoende belangstelling was en of er voldoende thema's en paper schrijvers te vinden waren. Voor deze voorbespreking schreef Prof. Köbben de eerste versie van zijn bijdrage Sociale wetenschappen en ethiek. De vraag of het zinvol was door te gaan en een conferentie te organiseren over ethiek werd tijdens de voorbespreking bevestigend beantwoord.

In verband met de reorganisatie van antropologen en niet-westers sociologen werd besloten de eigenlijke conferentie te doen plaatsvinden in het kader van de Voorjaarskonferentie van de N.S.A.V.

P. Kloos